

SVINNINGEKREDSSENS HISTORIE

1866—1918.

(En Fortsættelse og Afslutning fra Side 231 i Aarbogen 1930.)*

Ved Højskolelærer Jens Peter Jensen, Høng.

Ved Folketingsmand H. P. Andersens Død, i 1880, kom hans mange hengivne Vælgere i Svinningekredsen en Tid til at staa stærkt delt med Hensyn til Spørgsmaalet, hvem de nu skulde vælge til at være deres Folketingsmand. Det store Flertal af Kredsens Vælgere havde jo i sin Tid trofast støttet og tildels fulgt Bondevennepartiet, indtil Partiet gik i Stykker under Grundlovskampen 1866. Selv om de to Høvdinge i Bondevennepolitikken: Tscherning og J. A. Hansen, nok saa ofte havde hver sin Mening om det, der skulde udrettes og sættes i Værk ved Bondevennerne, saa blev man ved i Svinningekredsen at se op til disse to politiske Ordførere med Respekt og Tillid. Ja, selv, da det i 1877 kom for Dagen, at J. A. Hansen havde besveget Bøndernes Brandkasse, hvis Formand han havde været i 22 Aar, kunde en af Tschernings gamle Vælgere — en Bonde fra Tudse Næs — svare følgende, da han blev spurgt, om han endnu holdt paa J. A. Hansen: »Jeg holder ikke af J. A. Hansens Gavtyvstreger; men hans Politik kan jeg slutte mig til, og den slipper jeg ikke.«

Det var ogsaa en stærk Tilslutning, Svinningekredsens Vælgerflertal ydede »Det forenede Venstre«, da dette Folkeparti i Somren 1870 blev oprettet som Arvtager efter

---

*) Foruden disse 2 Artikler i Aarbøgerne 1930 og 1932 om Svinningekredsens Historie (1866—1918) er der endvidere i Aarbogen 1927 (Side 5—83) skrevet om Tscherning og Svinningekredsen (1849—1866), og i Aarbogen 1928 om Tschernings sidste Breve til Jens Gregersen, Kundby, i Aarene 1866—1874. — Disse Afhandlinger tilsammen indeholder Svinningekredsens Historie fra 1849 til 1918.

det gamle Bondevenneparti. Men allerede i 1877, i Ministeriet Estrups første Regeringstid, revnede Partiet, og i 1880 var »Det forenede Venstre« delt i 3 Smaapartier: det moderate Venstre (med F. Bojsen og Holstein Ledreborg som Førere), det radikale Venstre, der førtes af C. Berg og Hørup) og de Udtraadte (der lededes af gamle C. Alberti). Disse 3 Smaapartier var egentlig godt nok enige om de store Maal, som det forenede Venstre havde sat sig, først og fremmest den almindelige Valgrets fulde Gennemførelse. Men Vejene, der skulde følges for at naa disse Maal, var de uenige om. Og i Stedet for at tale sig tilrette indbyrdes, foer man løs paa hinanden, mistænksom, og med haarde Ord. Hersker-sindet var tidt hos Førerne stærkere end Tjenersindet. Og denne Taktik forplantede sig nedad i Vælgernes Rækker — ogsaa i Svinningekredsens. Saa længe H. P. Andersen levede, havde han her ved sin lyse Personlighed og sit ægte Frisind holdt den unødige Splid nede, der saa gerne vilde stikke Hovedet op i Valgkredsen. Men efter hans Død begyndte der ved de første Valgforberedelser i Svinningekredsen at vise sig Tegn paa stærk Uenighed hos dem, der før i Enighed havde gaaet sammen til Valg. Betegnende er de Ord, som Tschernings gamle Ven paa Rigsdagen, Pastor P. Chr. Zahle skrev fra Maarager i Rubjerg Sogn (Nordjylland) til Gaardejer Niels Pedersen i Kundby den 4. September 1880:

»Det skal det danske Folk erindre, naar det mindes Tscherning, at han i sin Tid blev lagt for Had af sine egne og forladt i de vigtigste Øjeblikke, indtil han, da Grundloven blev helt omdannet 1866, trak sig tilbage, fordi han saa, hvad der da vilde komme af Splid og indre Kampe. Denne Lære var det nyttigt, om vi tog os til Hjerte for Fremtiden, at det ikke oftere skal gaa os lige saa sørgeligt.«

Ved et af de første Prøvevalg, der holdtes i Mørkøv den 25. Juli, meddelte Lars Nielsen fra Skellingsted, at der igennem Grundlovsværneforeningen var sendt Opfordring ud til følgende Mænd om at stille sig, nemlig:

Gmd. Niels Jensen, Brændholt,
 Prokurator E. Clausen, Nykøbing Sjæll.
 og Gmd. P. Larsen, Marke.

Men af disse 3 havde Gmd. Niels Jensen i et Brev bedt sig fritaget for Hvervet. Lars Nielsen mente ellers, at den Mand vilde have været særlig heldig for Kredsen, og at hans Valg vilde have været let at sætte igennem. Han foreslog, at der blev sendt en ny Opfordring til Niels Jensen, Brændholt.

Prokurator Clausen, Nykøbing, havde ikke svaret paa Opfordringen. Kun Gaardejer P. Larsen havde sagt Ja. Desuden havde to andre valgberettigede meldt sig uden Opfordring, nemlig Lærer Damsgaard, Sorø, og Fuldmægtig Christensen, Holbæk, der begge sluttede sig til Bergs og Hørups Parti.

Men inden der foretoges Afstemning over, hvem af disse, der skulde opstilles, forlangte Gaardejer Niels Pedersen, Kundby, at der først i Forsamlingen blev stemt over, om det skulde være en moderat, radikal eller udttraadt Venstremand, som Forsamlingen ønskede valgt. Og ved den foretagne Afstemning var der et stort Flertal for, at det skulde være en radikal Venstremand.

Men ved Afstemningen over, hvem af de anmeldte radikale Kandidater, der saa skulde udpeges som Valgkandidat, faldt der kun nogle faa Stemmer. De fleste i Forsamlingen undlod at stemme. Afstemningen blev altsaa resultatløs.

Lars Nielsen, Skellingsted, havde udtalt, da han aabnede Mødet, at naar der blot stillede sig en Venstremand, der var agtet i Kredsen, saa gjorde det ikke saa nøje med »de smaa Svælg«, der for Tiden var i Venstre.

Imidlertid fik Højre sine Sager i Orden. Ved et Møde

paa Hotel »Skarritsø« i Jyderup vedtog Partiet at opstille Kaptajn Aarøe — Oberst Læssøes Adjudant fra Slaget ved Isted 1850. Han var ivrig forsvarsvenlig og 52 Aar gl. i 1880.

Ligeledes havde Socialisten, Skrædder Jens Hansen fra Kundby igen anmeldt sig som Valgkandidat i Svinningekredsen.

De tre Venstrepartier blev sidst færdig med at faa deres Kandidatspørgsmaal i Orden. Den 7. September blev der holdt et Vælgermøde paa Hotel Skarritsø i Jyderup, hvor Folketingsmændene Berg, Hørup og Lars Dinesen var mødt. Her valgtes Gmd. Niels Pedersen, Kundby, til Ordstyrer. De 3 Folketingsmænd holdt hver et politisk Foredrag, hvor de hver i deres Indledning henvendte sig i smukke anerkendende Ord overfor H. P. Andersens Minde, som de vilde ære og agte. Ordstyreren, Niels Pedersen, beredte mange en Overraskelse, da han meddelte, at der ved Mødet var en Mand til Stede, som han skriftlig havde anmodet om at komme. Og denne Mand var Hans Jensen Dønnergaard, Redaktøren af »Roskilde Dagblad«, som der muligvis kunde blive Enighed om at opstille som Kandidat, da man ikke ved Mørkøv-mødet havde opnaaet Enighed der. Nogen Afstemning vilde dog ikke blive foretaget, medmindre Forsamlingen ønskede dette. Først vilde han dog bede Dønnergaard om at tage Ordet og sige sin Mening.

Hans Jensen Dønnergaard fik nu Ordet og udtalte, at denne Opfordring fra Niels Pedersen var kommen bag paa ham. Han havde ingen som helst Anelse haft om denne Opfordring, før Niels Pedersens Brev naaede ham. Selv havde han ikke følt personlig Lyst til at lade sig stille; men dersom Vælgerne her virkelig ønskede det, vilde han ikke holde sig tilbage. Det var jo paa høje Tid at faa udrettet noget, da Valgdagen var saa nær. Der maatte nu følge Gerning paa Ord.

Og saa blev der foretaget Afstemning. Foruden Døn-

nergaard, var der 3 Venstrekandidater endnu, der hver især enten fastholdt eller nylig havde anmeldt sin Kandidatur. Disse 3 var:

Gmd. P. Larsen, Marke,
Lærer Damgaard, Sorø, og
Ungkarl P. Jensen, Marke.

Resultatet blev, at Dønnergaard fik over 80 pCt. af alle de afgivne Stemmer. Berg lykønskede Dønnergaard og udbragte et Leve for et lykkeligt Udfald af Valget. Og Dønnergaard takkede, med god Grund, for den Tillid, der saaledes var blevet vist ham.

Men ved et Prøvevalg nogle Dage senere i Eskebjerg stillede Lars Nielsen, Skellingsted, sig. Han var blevet misfornøjet over Jyderupmødets Resultat, og i Holbæk-Bladene for 17. Septbr. skrev han en Artikel imod Jyderupmødets Afgørelse. Han var imod Dønnergaard og hørte til det udtraadte Venstre. Ved et Møde i Mørkøv 17. Septbr. og i Hørby Færgetro 18. Septbr. mødte gamle Alberti personlig for at forsvare Lars Nielsen. Dønnergaard sagde skæmtsomt ved Mørkøvmødet, at Alberti den Dag mindst havde nævnt Navnet B e r g 87 Gange i sit Foredrag. Og da Dønnergaard ogsaa ved disse to Møder fik det overvejende Flertal af de afgivne Stemmer, opgav Lars Nielsen sin Kandidatur og trak sig tilbage.

Den 22. September 1880 foregik Suppleringsvalget i Svinninge. Over 2000 Mennesker var mødt til den sædvanlige Tid Kl. 10 Formiddag. Selve Valghandlingen varede 2½ Time. Den gamle — fra Fyrrerne ansete Bondeven — Lærer Schjelderup fra Følleslev anbefalede stærkt Kaptein Aarøe. Dønnergaard havde som anbefalende Stillere: Gmd. P. Larsen, Marke, og Tømrer Frederik Larsen, Bennebo. For den 3. Kandidat, Skrædder Jens Hansen, talte Vejmand Hans Christian Christensen, Katrinedalshusene. I sin Valgtale angreb Jens Hansen især Dønnergaard og sagde bl. a.: Naar Dønnergaard har udtalt, at Venstre vir-

ker for Arbejderne, da er dette en Misforstaaelse. Arbejdernes Stilling er i Virkeligheden ikke gaaet fremad, tværtimod! Ser vi tilbage, da vil vi finde, at der nu maa ty mange flere til Fattigvæsenet end i forrige Tider. En Ting trængtes der stærkt til, det var Oprettelsen af et Arbejderministerium.

Dønnergaard svarede Jens Hansen saaledes: »Naar Jens Hansen siger, at Fattighuse befolkes bedre og mere nu end i forrige Tider, da kan dette vel kun bevise, at man nu gør mere for Arbejderne end tidligere, da de gik omkring for Lud og koldt Vand paa Landevejene; det kan da umuligt have været bedre. Forøvrigt bør man ikke, fordi en Arbejder bliver gammel og svag, sende ham paa Fattighuset; man bør hygge saa godt som muligt om de gamle i deres Hjem, og det gøres der mange Steder rundt omkring. Jens Hansen bør ikke adressere dette Spørgsmaal til Venstre om Arbejderforholdene, men til det Parti, Højre, der sidder inde med Magten. Iøvrigt vil jeg gerne gøre, hvad der kan gøres for Arbejderne, ogsaa dette, at vi kan faa et Arbejderministerium.«

Ved Kaaringen valgtes H. J. Dønnergaard. Skrædder Jens Hansen trak derefter sin Kandidatur tilbage, medens Kaptajn Aarøe forlangte skriftlig Afstemning. Denne gav ved 5-Tiden det Resultat, at Dønnergaard var valgt med 944 Stemmer, medens Kaptajn Aarøe fik 544.

48,5 pCt. af Kredsen Vælgere havde afgivet deres Stemme. Udfaldet af de enkelte Kommuners Stemmeafgivning gav følgende Resultat:

	Dønnergaard	Aarøe
Udby	52	0
Hørby	36	19
Hagedst-Gislinge	100	25
Kundby	155	9
Hjembæk-Svinninge ...	60	75
Stiftsbjergby-Mørke ...	104	56

Skamstrup-Frydendal ..	94	12
Jyderup-Holmstrup	94	60
Værsløv	57	19
Jordløse	15	8
Viskinde-Aunsø	14	89
Bregninge-Bjergsted ...	111	68
Følleslöv-Særslöv	55	95
	947	544

Hans Jensen Dønnergaard (1880—1890).

Den unge Hans Jensen Dønnergaard var født i Ebberup ved Ringsted den 22. Januar 1854 som Søn af en Boelsmand. Opfødt og uddannet ved Landbrugsarbejde blev han 1879, 25 Aar gl., Forpagter af Gaarden »Dønnergaard« i Onsager ved Lejre, og denne Gaard kom han senere til at eje og fik Navn efter.

Meget tidlig var H. J. Dønnergaard blevet stærkt interesseret for Politik. Og i nogle Aar var Berg hans Ideal. Han blev Medarbejder, ja ogsaa Redaktør en Tid af det bergske Blad i Roskilde, »Roskilde Dagblad«. Senere blev det Hørup, han mest kom til at se op til som Fører, efter at han var blevet valgt i Svinninge. Tidlig var han paa Færde som Agitator ved politiske Møder. Mange lagde Mærke til ham, selv om det vakte en Del Uvillie, at Dønnergaard var slem til at gøre politiske Modstandere og deres Sager latterlige. Han var ogsaa klar over, at den ny Andelsbevægelse med Brugsforeninger og Andelsmejerier maatte Landboerne slaa Kreds om. Og fra Midten af 80'erne stod han som en af Førerne for denne Bevægelse paa Sjælland.

Kun 8 Maaneder efter sit Valg i Svinningekredsen maatte Dønnergaard atter møde til Valg der, idet Folketinget blev opløst paa Grund af Uenighed med Ministeriet om Finansloven, og nye Folketingsvalg bestemt til at afholdes den 24. Maj 1881.

Ved Valget i Svinninge den Dag havde Dønnergaard ingen Modkandidat. Spændingen, som man huskede fra

sidste Valg, var ikke denne Gang til Stede. Dønnergaard blev fra Valgtribunen anbefalet af fire af sine Stillere, nemlig Gmd. Lars Olsen, Høed, Vejmand H. Chr. Christensen, Katrinedals Møllehuse, Tømrer Johan Frederik Larsen fra Bennebo og Hmd. Chr. Pedersen, Holmstrup.

Og da Dønnergaard havde holdt sin livlige Valgtale og besvaret Forespørgsler, blev han valgt ved Kaaring; men da 66 Vælgere forlangte skriftlig Afstemning, blev det først hen paa Eftermiddagen, at Valgets endelige Resultat kunde meddeles. Dønnergaard var valgt med 923 Stemmer, medens 212 havde stemt »Nej« til hans Valg.

Dønnergaard.

Men da Folketinget efter de nye Valg heller ikke kunde enes med Ministeriet om Finanslovens Enkeltheder, blev der den 26. Juli samme Aar atter Folketingsvalg, og for 3. Gang — i Løbet af godt 10 Maaneder — maatte Dønnergaard prøve en Valgkamp og dens Følger — noget, han vistnok heller ikke var ked af at komme i Lag med.

Ved Valget i Svinninge den 26. Juli lod Møllersvend Knud Jensen fra København (senere hen Mølleforpagter til Gryde Mølle) sig opstille som Højres Kandidat imod Venstremanden Dønnergaard. Og Dønnergaard fik ikke andre Modkandidater; thi Estrups Stædighed over for Folketinget angaaende Stridighederne om Finansloven, fik nu for en Tid Spliden mellem de 3 Venstregrupper til at standse. Den gamle 80-aarige velkendte Politiker Baltazar Christensen, der i 1849 havde været

Folketingsmand for Holbækkredsen og i 1881 repræsenterede Middelfartkredsen, skrev i sit Valgopraab, at nu burde Striden hvile mellem Venstregrupperne og alle gaa enige til Valg imod Estrup.

Dønnergaard blev Valgdagen den 26. Juli, en ualmindelig smuk Sommerdag, anbefalet af følgende Stillere, hentet fra de 3 forskellige Venstregrupper:

Vejmand H. Chr. Christensen, Katrinedals Møllehuse, Gmd. P. Larsen fra Marke og

Hmd. Chr. Pedersen fra Holmstrup.

Møllersvend Knud Jensen blev anbefalet fra Valgtribunen af følgende tre:

Sognefoged Søborg fra Hjembæk,

Snedker Otto Andersen, Bennebo, og

Lærer Gertsen, Jyderup.

Efter en livlig Valghandling valgtes Dønnergaard ved Kaaring. Og ved den skriftlige Afstemning, som blev forlangt af Knud Jensen, viste det sig, at af Valgkredsens 3152 Folketingsvælgere havde 1119 stemt paa Dønnergaard og 529 stemt paa Knud Jensen. Dønnergaard var altsaa valgt med henved 200 Stemmer mere, end han havde opnaaet ved de to første Valg. Afstemningen i de forskellige Kommuner faldt saaledes ud 26. Juli 1881:

	Vælgere	Dønnergaard	Knud Jensen
Kundby	301	169	9
Hjembæk-Svinninge	270	68	81
Hørby	128	49	8
Udby	152	79	4
Bjergby-Mørke	265	111	54
Jyderup-Holmstrup	343	99	46
Hagested-Gislinge	226	123	22
Skamstrup-Frydendal	212	119	15
Bregninge-Bjergsted	438	130	68
Viskinde-Avnso	260	27	90
Værslev	129	69	18
Jordløse	107	27	12
Følleslev-Særslev	321	58	102
Ialt ...	3152	1119	529

Da Dønnergaard i Vinteren 1880—81 holdt sin »Jomfrutale« i Folketinget, gav han et Indlæg i Spørgsmaalet om »Foranstaltninger mod Nød i Vintertiden«. Den Vinter havde han Ordet 5 Gange i Folketingssalen. Aaret efter havde han Ordet 13 Gange. I de følgende fire Vintre 1882—86) talte han yderst sjælden i Tinget. Derimod talte han udenfor Rigsdagen meget ved Møder og var optaget af forskellige Foreningssager, der mer og mer optog ham.

Ved Folketingsvalget den 25. Juni 1884 havde Dønnergaard atter Møller Knud Jensen imod sig i Svinningekredsen. Socialdemokraten Jens Hansen fra Kundby stillede sig ikke mere. Som anbefalende Stillere havde Dønnergaard ogsaa denne Gang P. Larsen, Marke, og H. Chr. Christensen, Katrinedals Møllehuse, medens Møller Knud Jensen blev anbefalet af Snedker Andersen, Følleslev, og Proprietær Madsen, Arnakke.

Ved den skriftlige Afstemning, som blev forlangt af Knud Jensen, fik Dønnergaard 1139 Stemmer. Knud Jensen fik kun 423.

Valget foregik paa en op til Kirken beliggende Mark, hvor der var oprejst en for det uheldige Regnvejr stærk udsat Valgtribune.

Her foregik der ved Valgets Slutning hen paa Eftermiddagen en uhyggelig Begivenhed. Da Valgbestyrelsens Formand, Dr. Lemvigh fra Algstrup, havde proklameret den skriftlige Afstemnings Udfald og erklæret Dønnergaard for valgt, blev han ramt i Hovedet af en Sten, der blev udkastet imod Valgtribunen. Den tilstedeværende Politimester tog sig straks af Sagen. De fleste var stærkt rystet over, at noget saadant som dette Stenkast kunde tænkes muligt ved et dansk Folketingsvalg. Dr. Lemvigh havde flere Gange tidligere ledet Valghandlingen i Svinninge.

Ved det næste Folketingsvalg i Januar 1887 stillede Dr. Lemvigh fra Algstrup sig som Højres Kandidat i Svinninge. Og mellem ham og Dønnergaard delte Stem-

merne sig denne Gang saaledes, at Højre siden Valget i 1884 havde en Fremgang af 270 Stemmer, medens Venstres Fremgang kun var 111 Stemmer.

Ved Valget den 28. Januar 1887 stemte nemlig 61,3 pCt. af Svinningekredsens Vælgere. Udfaldet blev saaledes i de enkelte Kommuner:

	Dønnergaard Lemvig	
Udby	96	8
Hørby	67	10
Hagested-Gislinge	119	44
Kundby	176	18
Hjembæk-Svinninge ...	100	65
Stiftsbjergby-Mørke ...	118	67
Skamstrup-Frydendal ...	102	34
Jyderup-Holmstrup ...	115	85
Værsløv	68	20
Jordløse	47	18
Viskinde-Avnso	20	103
Bregninge-Bjergsted ...	150	97
Følleslev-Særslev	72	124
	1250	693

Dønnergaard havde for 5te Gang baaret Valgsejren hjem og faaet det største Antal Stemmer, han nogensinde fik i Svinninge. Men det var sidste Gang, han blev valgt her. I 1888 fremkom Hans Jensen Dønnergaard med den Tanke, at Andelsmejerierne selv skulde eksportere deres Smør i Stedet for at lade Smørgrosserer som hidtil besørge dette. Den 11. Januar 1888 udsendte han i Forening med Sognefoged Fr. Jensen fra Tjustrup en Opfordring til Andelsmejerierne om at slutte sig sammen om dette Formaal. Den Tanke blev grebet af den unge A. Alberti og støttet af ham. Ved den sjællandske Bondestands Sparekasses Generalforsamling den 26. Maj 1888, hvor A. Alberti var Næstformand, lod Alberti ved den Fællesspisning, der som sædvanlig blev afholdt efter Generalforsamlingen, Tillidsmændene udtale deres Tilslutning til Eks-

portidéen, og Alberti lod sig kaare til dens Høvding og Fører. Alberti indledede Forbindelse i England. Sparekasens Tillidsmænd bearbejdede Jordbunden herhjemme i Mejerikredse. Og den 16. August 1888 udsendte Alberti sin første Rundskrivelse til Andelsmejerierne. Eksportforeningen blev dannet under Navn: »Danmarks Landmænds Smør-Eksportforening«. Og allerede i December 1888 begyndte Foreningen at virke. Andelsmejerierne sendte deres Smør. Dønnergaard og en anden kyndig Smørmand smagte paa det og gav det Karakter, og Alberti udbetalte Mejerierne Smørpenge paa den Maa-de, at han lod Andelsmejerierne godskrive for disse Penge paa ny Konti i den sjællandske Bondestands Sparekasse.

Der havde ved Smørekseportforeningens første Generalforsamling i Roskilde den 6. November 1888 været stærk Tale om at vælge Dønnergaard til Næstformand — det var jo ham, der først havde fremsat Tanken og virket for, at Eksportforeningen kom i Gang. Men Alberti, der havde ladet sig vælge til Formand, fik sat igennem, at Fuldmægtig Thøjring i Bondestandens Sparekasse blev Næstformand. Dønnergaard blev kun indvalgt som simpelt Medlem af Bestyrelsen, men blev dog trøstet af Bestyrelsen ved at blive ansat som Smørsmager med en Gage, der fra 2000 Kr. aarlig kunde stige til 3000 Kr., men han bevarede stadig et personligt Nag til Alberti. I det første Bestyrelsesmøde, 16. November, blev dog en saalydende Bestemmelse indført i Forhandlingsprotokollen:

»Det overdroges Formanden at leje Lokale og foreløbig antage det fornødne Personale og i det hele træffe foreløbig alle her nødvendige Forholdsregler til Foreningens Virksomhed, alt dog saaledes, at han i hvert Tilfælde vilde have at indhente Bestyrelsesmedlem Dønnergaards Billigelse paa Foreningens Vegne.

Men Alberti var ikke saadan at tumle. Den 1. Juni 1889 skulde Smørekseportforeningens Status opgøres og

forelægges, efter at Foreningen havde været i Virksomhed $\frac{1}{2}$ Aar. Medens Alberti fik Statusregnskabet lavet og revideret, var Dønnergaard fraværende paa en Rejse. Først da han kom hjem igen, saa han denne Status. Men den var intet korrekt Udtryk for Eksportforeningens Stilling. Den udviste nemlig Overskud; men Dønnergaard, der var nøje inde i Eksportforeningens Forhold, vidste, at der i Virkeligheden var et Underskud. Alberti havde undladt at medtage flere Udgifter paa Udgiftssiden, og paa Indtægtssiden var Varelageret angivet meget for højt, ikke som vedtaget ved et Møde sat efter Indkøbsprisen. Kontoen for solgt Smør var ogsaa større end det indgaaede Beløb.

At Eksportforeningen maatte møde med Underskud første Aar, vilde Dønnergaard ikke have regnet for farligt, men at der blev udgivet en urigtig Statusoversigt, det kunde blive farligt, naar Rygterne sivede ud. Dønnergaard havde ikke Dristighed eller Mod til at tage en personlig Kamp op mod Alberti om dette Spørgsmaal. Og saa indlod han sig paa at gaa en Krogvej. Han lod sig forlede til — nærmest som en grov Spøg — at lave den i sin Tid saa meget omtalte »falske Smørbalance«, hvori Dønnergaard paa Udgiftssiden tilføjede to nye Poster: Løn til Formanden 7000 Kr. og Løn til Bestyrelsen 7000 Kr., og paa Indtægtssiden nedskrev Afregningerne med 10,000 Kr. Denne Balance lod han gaa ud i »Smørtidende«, i den Formening, at det ikke vilde blive opdaget, at den hidrørte fra ham. Men her havde Dønnergaard gjort Regning uden Vært. Alberti anede straks, hvem den skjulte Fjende var, og Dønnergaard gjorde sig selv en daarlig Tjeneste ved et mislykket Forsøg paa at benægte, at han var Ophavsmanden. Alberti kastede sig med største Voldsomhed imod ham og foranledigede en kriminel Undersøgelse, hvorunder der ogsaa blev inddraget nogle Misligheder, hvori Dønnergaard formentes at have gjort sig skyldig overfor Andelsmejerier, med hvilke han havde staaet

i Forbindelse. Den 13. September 1889 blev Dønnergaard ført i Arrest og sad arresteret indtil den 18. Januar 1890. Det hele samlede sig nu en Tid om Dønnergaard, og drog al Opmærksomhed bort fra den af Alberti selv produce-rede Balance. Dønnergaard maatte meget snart tilstaa, at den »falske Smørbalance« var lavet af ham, og hans For-svar formede sig som et Angreb paa Albertis Admini-stration og Albertis Balance pr. 1. Juli 1889.

Imidlertid var Folketinget blevet opløst, og nye Valg udkrevet til Afholdelse d e n 2 1 . J a n u a r 1 8 9 0 . Svin-ningekredsen var i de Dage før Valget som »en kogende Gryde«, blev der sagt. Dønnergaard havde siddet fængs-let i Maaneder. Hvornaar mon han kom ud? Gaardmæn-dene Peder Larsen af Marke og Christian Larsen fra Ha-gendrup blev opstillet af hver sin Gruppe indenfor Ven-stre. Fra Højres Side opstilledes igen Etatsraad, Læge J. C. H. Lemvigh, Algistrup. Mange Vælgere ventede dog, at Dønnergaard skulde blive løsladt inden Valget og stille sig igen. Og det kom ogsaa til at gaa i Opfyldelse. Værre var hans Sag ikke, end at han mod Kavtion blev løsladt og kom ud af sit Fængsel Lørdag Aften Kl. 11 den 18. Ja-nuar, og Dagen efter — Søndag den 19. Januar — kunde han møde og deltage i et stort Vælgermøde i Mørkøv, hvor ca. 500 Mennesker havde samlet sig.

Her holdt Dønnergaard en lang Tale, hvori han ud-førligt gjorde Rede for sit Forhold til Smørsagen. Og han sagde bl. a.: Jeg er ikke rigsdagssyg. Men jeg har ønsket, at Vælgerne her igennem det forestaaende Folke-tingsvalg skulde give mig Oprejsning for de 4 Maaneders Varetægtsfængsel og de øvrige Forfølgelser, jeg har væ-ret Genstand for. Han tilføjede, at han aldrig havde paa-trængt sig Valgkredsen i de 10 Aar, han havde været valgt i Svinninge. Det var altid paa Opfordring, han var mødt.

Dønnergaard blev paa Mødet anbefalet som Valgkan-didat af Folketingsmand Fogtman og Gaardejer Kristian

Pedersen, Sandby. Og den Aftale blev truffet imellem de nu opstillede 3 Venstrekandidater: Dønnergaard, Chr. Larsen og P. Larsen, at paa Valgdagen skulde den af dem, der ved Kaaringen fik det største Antal Stemmer, være Venstres eneste Kandidat ved den skriftlige Afstemning. De andre to skulde da trække deres Kandidatur tilbage.

Paa Valgdagen den 21. Januar blev Valg-handlingen ledet af Landinspektør Weytemejer, Svinninge.

Gaardejer Kr. Pedersen, Sandby, anbefalede Dønnergaard og udtalte: »Jeg har ikke det mindste personligt, egentlig heller ikke noget politisk mod de to andre Venstrekandidater: Chr. Larsen og P. Larsen. Heller ikke har jeg noget imod, at Spørgsmaalet Dønnergaard eller ikke Dønnergaard bliver taget op i Valgkredsen, kun at det henlægges til en anden Tid. Dønnergaard var bleven forurettet stærkt ved sit lange 4½ Maaneders Fængselsophold og fortjente Oprejsning ved Valget i Svinningekredsen«. Kr. Pedersen sluttede med at oplæse et Telegram fra Redaktør Vilhelm Lassen, Aalborg, der lød saaledes: »At Svinningekredsen ved Dønnergaards Valg virkningsfuldt protesterer mod vor raadne Retspleje, ventes af mange Demokrater«.

Gaardejer Chr. Larsen, Hagendrup, blev anbefalet af Chr. Pedersen, Holmstrup. Vejmand Hans Chr. Christensen, Katrinedal, anbefalede P. Larsen, Marke. Og Højres Kandidat Dr. Lemvigh, Algstrup, blev anbefalet af Lærer Gertsen, Jyderup, og Otto Andersen, Følleslev.

Ved Kaaringen valgtes Chr. Larsen, Hagendrup, og da der forlangtes skriftlig Afstemning, trak Dønnergaard og P. Larsen sig tilbage til Fordel for Chr. Larsen. Udfaldet af den skriftlige Afstemning, hvor 60,3 pCt. af Vælgerne havde stemt, blev derefter saaledes i Svinningekredsen den 21. Januar 1890:

	Chr. Larsen Lemvig	
Udby	102	4
Hørby	64	11
Hagedsted-Gislinge	126	47
Kundby	179	15
Hjembæk-Svinninge	104	60
Stifts Bjergby-Mørke ...	116	59
Skamstrup-Frydendal ...	117	30
Jyderup-Holmstrup	121	67
Vørslev	69	16
Jordløse	54	18
Viskinde-Avnso	30	130
Bregninge-Bjergsted ...	165	60
Følleslev-Sørslev	68	119
	1315	636

Gaardejer Christian Larsen, Hagedrup, var valgt med 1315 Stemmer. Dr. Lemvig fik kun 636. — Gaardejer Hans Dønnergaard, der ved Kaaringen havde faaet et pænt Antal Stemmer, følte sig dybt skuffet over ikke at være blevet valgt. I økonomisk Henseende blev han nu for Alvor ruineret ved den af Alberti iværksatte Retsforfølgning, der naaede sit Højdepunkt i 1891, hvor Dønnergaard ved Overretten blev dømt for Falsk. Det var Dønnergaards Brøde og Dumhed, at han havde forsøgt at imødegaa en formentlig falsk Balance med Opstilling af en anden falsk Balance, han selv havde lavet og sat andres Navn under. Og i Løbet af 1891 lod han sig føre ind i nye Uregelmæssigheder. Albertis Sag imod ham gik fra Overretten til Højesteret. Men inden Højesteretsdommen faldt, rejste Dønnergaard pludselig i Januar 1892 til Amerika, hvor han efterhaanden kæmpede sig frem og fik sin Familie over til sig, saa han fra 1897 blev Ejer af en Savmølle og en Landejendom ved den nu saa bekendte By Seattle i den vestlige Del af de forenede Stater, hvor han endnu lever og virker.

Hermed endte Dønnergaards Saga i dansk Samfundsliv. Trods alle Dønnergaards Fejlgreb bør det regnes ham

